

עלון מס' 27
מופץ ב 600 עותקים
בטבריה

דעת כהן

פרשת אחרי מות - קדושים - אייר תשפ"ה

לע"נ מר"ן רבינו עובדיה יוסף זיע"א

אופק טבריה
הדלקת נרות 55:6
צאת שבת 06:8
ר"ת 38:6
שבת שלום

הרב יוחנן כהן שליט"א

ראש כולל אמת ליעקב וראש כולל תורת שלמה

דבר הלכה

האם מותר לצאת לחוץ לארץ לצורך טיול

בש"ס מצינו כמה אופנים שהתירו חז"ל לצאת לחו"ל א. הגמ' בב"ב (צא"י) אומרת שמותר לצאת מארץ ישראל לחו"ל רק אם עמדו סאתים בסלע (שמחיר התבואה הוכפל) דהיינו שמותר לצאת לחו"ל אם יש רעב ב. הגמ' בע"ז (יג') מתירה לצאת כדי לדון עם העכו"ם או לישא אשה או ללמוד תורה ג. ובגמ' במועד קטן (יג'-יד') נראה שמותר לצאת לחו"ל אפילו להרווחה (ופרש"י אפילו יש לו נכסים הרבה ורוצה עוד), אך אסור לצאת אם רוצה לצאת לטייל כיון שאינו לצורך (כך פרשו הרא"ש והטור את הסוגיא והביאם השו"ע להלכה בסיומן תקלי"א ד' ודלא כפרש"י עיי"ש)
מקשים המפרשים כיצד הסוגיות מתיישבות שהרי במסכת ב"ב משמע שמותר לצאת רק שיש רעב ואילו בגמ' בע"ז משמע שמותר לצאת גם לישא אשה או ללמוד תורה ובגמ' במו"ק משמע שאפילו לצאת כדי להוסיף על העושר מותר ?

ונראה שהביאור הוא שיש חילוק לכמה זמן יוצא שם אם יש רעב בא"י מותר לאדם אפילו להעביר את דירתו לחו"ל, אך אם יוצא כדי לישא אשה או ללמוד תורה מותר לו לצאת אפילו להרבה זמן אמנם כשיגמור ללמוד תורה או אחר שנשא אשה יחזור לארץ, ומה שהגמ' במו"ק התירה לצאת כדי להתעשר ואסרה לצאת לטייל, זה באופן שיוצא לזמן קצר וחוזר. אם כן יוצא שלצאת לטיול אסור אפילו ביציאה לזמן קצר כיון שנחשב יציאה שלא לצורך כלל וכן פסקו הרבה פוסקים (אולי"צ ליקוט יוסף ועוד) אמנם יש שכתבו אם האדם מרגיש צורך נפשי לטיול בחו"ל לא גרע מיוצא להתעשר שמותר. ובשבט הלוי (ח"ה קע"ג) פסק אם יוצאים לזמן מועט לראות פלאי הטבע של יוצר בראשית ב"ה יש מקום לצדד להקל. ואם יוצא לקברות צדיקים שבחו"ל כתב השד"ח חמד (חיו"א ס"ד ר"ה א') שמותר והביאו הילקוט יוסף להלכה

חושן משפט

שאלה : אחד מבני הקהילה היה זקוק להשתלת כליה ל"ע ועלות ההשתלה \$ 100000, בני הקהילה נרתמו לעזרתו ואספו את הכסף הזקוק להשתלה אך כשבאו לעשות את ההשתלה החולה רח"ל נפטר או שהתרפא ואין צורך בהשתלה. מה יעשו גבאי הצדקה עם הכסף שאספו ? וכן במקרה אחר שהחולה עבר את ההשתלה אך לבסוף עלות ההשתלה היה \$ 50000 מה יעשו גבאי הצדקה עם הכסף שנשאר ?
תשובה : אם לא עשו את ההשתלה מחזירים את הכסף לתורמים אך אם עשו את ההשתלה ונשאר עודף נותנים את היתרה החולה. דין זה נלמד מהמשנה במסכת שקלים (סוף פ"ב) שאומרת "מותר העניים לעניים, מותר העני לאותו עני". ביאר רבי עובדיה מברטנורא אם גבו לצורך עני מסוים ונשאר יתרה מהמעות שגבו, יתנו לאותו עני שגבו עבורו אפילו שאינו זקוק כבר לכסף, כי בבושה שנתבייש שגבו הצדקה עבורו קנה העני את הכסף, ולכן גם אם מת היוורשים מקבלים את הכסף. אך כתב הרא"ש (כלל לב' ס"ו) והובא להלכה בשו"ע (יו"ד רנ"ג) שכל דברי המשנה הנ"ל שהעני זוכה מפני שנתבייש בירתת הכסף זה דווקא שנשאר עודף, אך אם לבסוף העני לא היה צריך כלל את הכסף כגון שאספו לצורך טיפול רפואי ולבסוף נתרפא או מת בזה אין מקבל את הכסף שגבו עבורו כי על דעת כן לא התנדבו התורמים, ולפיכך צריך להחזיר את הכסף לתורמים, אולם אם לא יודעים מי התורמים או שיגרם הוצאות גדולות בהחזרת הכסף יתנו לאדם אחר הצריך טיפול רפואי (אותו מטרם) (עפ"י משפטי התורה)

עיון הפרשה

נדב ואביהוא

בדברי חז"ל הקדושים אנו רואים שמצד אחד נדב ואביהוא היו קדושי עליון וצדיקים אפילו יותר ממשוה רבינו שבמדרש רבה (הובא ברש"י ויקרא י' יג') איתא שמשוה רבינו אומר לאהרן אחיו, יודע הייתי שיתקדש הבית במידועיו של מקום והייתי סבור בי או בד עכשיו אני רואה "שהם (נדב ואביהוא) גדולים ממני וממך".

אך מאידך גיסא חז"ל מונים כמה עבירות שעשו נדב ואביהוא א. שלא נשאו נשים (ויקרא רבה אחרי מות כ' ט') ב. בגמ' בעירובין (סג') איתא הורו הלכה בפני משה רבן שאמרו לפני משה רבינו שאף שיוורדת אש מן השמיים מצוה להביא מן ההדיוט ג. נכנסו למקדש שתויי יין ד. נכנסו לקדש הקדשים ללא רשות מהקב"ה ה. ובגמ' בסנהדרין (נב') מובא שבמעמד הר סיני משה ואהרן היו מהלכים בדרך ונדב ואביהוא היו מהלכים אחריהם אמר לו נדב ואביהוא אמתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור.

והדברים מתמיהים כיצד קדושי עליון שהיו גדולים ממשוה ואהרן אומרים אמתי ימותו שני זקנים הללו וננהיג אנחנו את הדור, וכן כיצד חטאו בכל החטאים הנ"ל ?

במדרש כתוב שנדב ואביהוא "זנו עיניהם מן השכינה" ואמרו כך עשה משה שעלה לרקיע והביט בשכינה ולא נצרך לאכילה ושתייה אף אנו נביט בשכינה ולא נצטרך לאכילה ושתייה, ת"ל "ויחזו את האלוקים ויאכלו וישתו שבה הכתוב לומר שלא זכו להגיע לדרגת משה רבינו ונאלצו לאכול ולשתות.

מכל מקום רואים מדברי המדרש שהיה להם שאיפה להתעלות ולהדבק בקב"ה כמו משה רבינו, ולכן גם נכנסו לקדש הקדשים אפילו שידעו שאולי ימותו שם בכל זאת לא היה אכפת להם שמסרו את נפשם כדי להתעלות ולהדבק בקב"ה כמו שראו אצל משה ואהרן.

וזה מסביר גם למה עשו את כל החטאים הנ"ל שלא נשאו נשים שרצו להדמות למשה רבינו שפירש מהאשה כדי שהקב"ה יוכל לדבר עמו בכל זמן וכך גם הם רצו להדבק בקב"ה בכל זמן, ולכן גם עשו על דעת עצמם את ההלכה שמצוה להביא אש מלמטה שהיא היתה האש הזרה שהורו הלכה בפני משה רבם, וכן מה שנכנסו למשכן שתויי יין היה שעל ידי היין יגיעו להתפשטות הגשמייות ולהתעלות רוחנית, וכן מה שרצו להנהיג את הדור לא היה מתוך נגיעות של כבוד ושררה וכד' אלא רק רצו את ההתעלות והדבקות בה' יתברך כמו שזכו משה ואהרן בזכות שהיו מנהיגי הדור.

ולכן שמשוה רבינו רואה את נדב ואביהוא שמוסרים את נפשם כדי להדבק בקב"ה אומר לאהרן אחיו "גדולים הם ממני וממך", אך הטעות של נדב ואביהוא הייתה שניכנו שאין טוב מזה שהאדם רוצה להתעלות ולהדבק בקב"ה אך אין לעשות מעשים שאינם ברשות והסכמת הקב"ה שאין לאדם לדחוק את השעה.

הציבור מוזמן לשיעור הקבוע של הרב בכל יום (חוץ מיום שלישי) בשעה 20:30-21:30
מעל המקלט של בית כנסת מורשת ישראל רח' ורנר 1 טבריה

העלון השבת מוקדש: להצלחה ולישועה: מיכאל רחמים בן בריז'ט הי"ו ולעילוי נשמת אסתר בת סטה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

להקדשת העלון ניתן להתקשר 054-8442663

אגדות חז"ל

ל"ג בעומר

הגמ' בבא מציעא (פד' ב') מספרת שבאו לקבור את רבי אלעזר במערה של אביו רבי שמעון בר יוחאי ראו נחש גדול שמקיף את המערה ולא נותן להם לקבור את רבי אלעזר אמרו לו עכנא עכנא (נחש נחש) פתח פיק ויכנס בן אצל אביו ירד הנחש ונתן להם לקבור את ר"א יחד עם אביו, בהמשך הגמ' מסופר עוד שנפטר רבי יוסי בנו של רבי אלעזר בן רשב"י רצו לקבור יחד עם ר"א ורשב"י ושוב ראו נחש שמקיף את המערה שלא נותן להם להיכנס אמרו ליה עכנא עכנא פתח פיק ויכנס בן אצל אביו ולא הסכים הנחש לתת להם להכנס ולקבור את רבי יוסי במערה של ר"א ורשב"י, העם חשבו משום שר"א יותר גדול מבנו רבי יוסי, יצאה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא ר"א היה בצער מערה ור' יוסי לא היה בצער מערה.

מקשה המהרש"א למה דווקא נחש חסם את המערה ולא היה או דבר אחר חסמו את המערה?

מבאר המהרש"א שבא לרמוז שמה שרשב"י ובנו רבי אלעזר נפטרו מן העולם לא בגלל שהיה בהם חטא שרשב"י ור"א היו נקיים מכל חטא וחזרו לדרגת אדם הראשון לפני החטא **אלא כל הסיבה שנפטרו זה רק בעטיו של נחש** דהיינו בגלל עצת הנחש שנגזר מיתה על האדם הראשון וכל תולדותיו. על פי זה מבאר הגאון **מקוטנא** בספרו ישועות מלכו את פשר המנהג **בל"ג בעומר שלוקחים בגדים טובים וחשובים וטובלים אותם בשמן ועושים מזה מדורה של אש לכבוד רשב"י שקשה לכאורה שיש בזה בל תשחית?** ומבאר שהרי כל הסיבה שבני אדם לובשים בגדים זה תוצאה של חטא עץ הדעת, שהרי רק אחר שחטאו אדם וחווה התביישו שאין להם בגדים, לכן כיון שרשב"י הגיע לדרגת אדם הראשון קודם החטא באמת רשב"י לא היה צריך ללבוש בגדים וכל מה שלבש בגדים היה רק כמנהג העולם וזו הסיבה שיש נוהגים לשרוף בגדים טובים במדורות ל"ג בעומר להראות שרשב"י הגיע למעלה מיוחדת כל כך שלא היה צריך בגדים כיון שהיה נקי מכל חטא והגיע לדרגת אדם הראשון קודם החטא שלא היה צריך בגדים.

ולפי זה אפשר לבאר מה שאנו שרים בפזמון בר יוחאי שחיבר רבי שמעון לבאי "נעשה אדם נאמר בעבורך" **שלכאורה קשה וכי על שאר הצדיקים הגדולים שהיו בכל הדורות לא נאמר עליהם נעשה אדם נאמר בעבורך** ולפי הנ"ל מובן שהרי אחרי שבני האדם חטאו בדורות הראשונים כתוב "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ" שכביכול הקב"ה התחרט על מה שאמר "נעשה אדם" אך רשב"י המיוחדות שלו שהגיע לדרגת אדם הראשון קודם החטא שהיה נקי מכל חטא ולכן רק עליו נאמר "נעשה אדם" שהקב"ה רצה לברוא את האדם שלא חוטא.

פנינים מהפרשה

"קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם"

התורה מצווה אותנו להיות קדושים, אך צריך לבאר כיצד האדם יהיה קדוש רש"י פירש על ידי שהאדם יפרוש ממאכלות אסורות ומהעריות ומכל הדברים האסורים יביא את האדם לקדושה, אך הרמב"ן נחלק על פרש"י ומבאר ששהציווי כאן קדושים תהיו זה לפרוש ולמעט מתענוגות העולם הזה אף מהדברים המותרים כדרך שאמרו חז"ל, קדש עצמך במותר לך". ועדיין צריך ביאור מהו זה שכתבה התורה בטעם מצוות קדושים תהיו "כי קדוש אני ה' אלוהיכם" וכי איזה נתינת טעם יש בזה הרי דבר פשוט שהקב"ה קדוש דלא שייך אצלו מושג של תאוות ומה שאינו כן אצל בשר ודם שיש לו תאוה לכל דבר הערב לגופו, כיצד יצליח להתגבר על יצרו ולשבר תאוותיו על ידי שישים כנגד עיניו כי הקב"ה קדוש? הרמב"ן עמד בשאלה זו וגילה לנו יסוד נפלא בעבודת האדם את הקב"ה שהרי טומאה וקדושה אי אפשר שילכו יחד ואם אנו רוצים להדבק בקב"ה שהוא קדוש אנו חייבים להיות גם קדושים וזה כוונת הפסוק שבשביל שנוכח להדבק בקב"ה, קדושים תהיו כיון שאני ה' קדוש

בימים אלה אנו נוהגים מקצת מנהגי אבלות לא מסתפרים ולא מתחתנים והסיבה לזה שאיתא בגמ' ביבמות (סב' ב') שבימי ספירת העומר מתו במגיפה עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא משום שלא נהגו כבוד זה בזה. **וצריך עיון היכן מצינו שאדם שלא נוהג כבוד בחברו מגיע לו עונש מיתה ובפרט למה נגזר עליהם למות באסכרה שהיא המיתה הכי קשה שיש בעולם (ברכות ח') על זה שלא נהגו כבוד זה בזה?**

ועוד כיצד לא עמדה להם זכות התורה להגן עליהם הרי התורה אגוני מגנא ואצולי מצלא כמבואר בסוטה (כא' א')?

התשובה לזה שהרי כל התורה שיש לנו היום זה מחמישה תלמידים של רבי עקיבא, וכמבואר בגמ' שם שאחר שמתו עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא, היה העולם "שמים" עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום (רבי מאיר, רבי יהודה, רבי יוסי, רשב"י, ר"א בן שמעון) ולמדם את התורה, יוצא שכל התורה הגדולה והעמוקה שיש לנו היום זה רק מאותם חמישה תלמידים, ואם כן נעשה חשבון אם מחמישה תלמידים יש לנו תורה כל כך גדולה ועמוקה אילו היו העשרים וארבע אלף תלמידי ר"ע לא חוטאים והיו ראויים למסור לנו את התורה היה אמור להיות לנו תורה גדולה פי כמה אלפים ממה שיש לנו היום, אם כן נמצא שמה שלא נהגו כבוד זה בזה גרמו לחסרון גדול מאוד של התורה ולכן נענשו במיתה הקשה שבכולן ולכן גם לא הגנה עליהם זכות התורה כיון שהם גרמו לביטול וחסרון התורה.

מחשבה טובה

ואהבת לרעך (פ' קדושים)

בימים אלו של ספירת העומר, נוהגים מקצת דיני אבלות על מותם של עשרים וארבעה אלף תלמידי ר' עקיבא שמתו במגיפה על שלא נהגו כבוד זה בזה. ואמר ר' עקיבא - "...ואהבת לרעך כמוך" זה כלל גדול בתורה. רבים שואלים, איך אפשר לאדם שיאהב את חברו כמו שאוהב את עצמו? הרי מובן שאדם קרוב אצל עצמו. ועוד שר' עקיבא הוא שאמר חיך וחיי חברך חיך קודמים, ואין השוואה גמורה בינו לבין חברו.

אמנם ביאור מצווה זו כפי שכתב הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ז ה"ג) - "מצווה על כל אדם לאהוב כל אחד ואחד מישראל... לפיכך צריך לספר בשבח ו לחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו ורוצה בכבוד עצמו". הנה מבואר שהמצווה אינה לאהוב 'את' רעך כמוך' אלא 'לרעך' כמוך' (ככתוב), שתתנהג לחברך כמו שאתה רוצה שיתנהג כלפיך. ובוזה שאתה מתבונן ומספר בשבח וחס על ממונו מתקיימת המצווה בשלמותה.

ומה שאמר ר' עקיבא זה "כלל גדול", הכוונה לומר שאין זו מצווה פרטית כמו רוב המצוות, אלא זו הוראה ששייכת בכל הנהגת היהודי, שבכל מעשיו יפעל על פי הכלל הזה, במשאו ומתנו עם הקרובים והרחוקים תמיד המידה תהיה תחת הכלל שתאהב לו כמוך.

וא"כ כל ימיו של האדם יהיה מתבונן דווקא בשבחם של כל הסובבים אותו, ובוזה נותן להם מקום של כבוד, ובהנהגה כזו עושה תיקון אמיתי למה שהיה חסר אצל אותם עשרים וארבעה אלף התלמידים, ומועיל יותר מכל הנהגות האבלות שאנו נוהגים. וברור שיחס זה כלפי הבריות לא בא "על חשבוננו", שהרי אמרו חז"ל - "איזהו מכובד - המכבד את הבריות" ונמצא שחי את חייו בין אנשים טובים ונכבדים באהבה.

מאת אבי מורי הרה"ג אפרים כהן שליט"א
ר"מ בישיבת לב אליהו ירושלים.

תגובות, והקדשות לרפואה הצלחה ועילוי נשמה ניתן לפנות במייל y8442663@gmail.com ונחזור אליכם.
לע"נ הרב משה מאיר בן שולמית סול, לע"נ שולח בת שמחה, לע"נ אהובה בת פרחא לע"נ יוסף בן חבבה

ניתן להוריד עלון זה מאתר "לדעת" או מאתר "דרשו"

עיצוב חן מויאל c052713492@gmail.com